

Ja Sekretariya sb'a Kultura' wa sk'apayi' ja ma'tik wa xvaj ja b'a snajtsil tsomwaneli', ja jas wan taxel ti' ja b'a yajk'achil chamel koronabirusi' (COVID-19) sok wa xyala ja jas t'ilan oj jk'ultik b'a mi' oj pojxuk ja chamel iti'.

¿JASUK'A JA KORONAVIRUSI'?

Ja koronavirusi' jun tik'e schajnul chamel wa xk'e sok k'ak' che'ej ma ayni wa la-ipaxi'tika wa xk'ot man wa smaka kik'tik sok wa xko' sb'aj ja ixuke' winike' jumasa' sok ja chante jumasa'i'.

Ja schajnul chamel koronavirus wa x-a'jyi ja ixuke' sok ja winike' jumasa', ayni mi' jel tsatsuk xya'a'a.

¿JASTAL WA X-EK' EK' JA SCHAJNUL CHAMEL ITI'?

Ja yajk'achil schajnul chamel koronavirus sb'i'ili' COVID-19, wa xb'ob' ek' jb'ajtik.

Wa xya ek'uk ja chamel it' ja ta ay ma' ayxa yi'oji' sok ta wa xts'ijti ya'al sti' ja yajni wa x-ojb'anii' ma ja yajni wa ja'tisa'ani'i', ja ta yamxiyi ja sk'ab' ja ta ay ma' ayxa yi'oj ja chamel iti', sok ti'xta wa xayama ja wati'i', wani'i sok ja wasati' ja ta mitoxasak'a ja wak'ab'i.

¿JASUK'A JA OJ K'ULXUK JATA WA XK'AN SJE' SB'AJ JA CHAMEL IT KORONABIRUSI'?

Jel st'ilanil oj job'xukyi ja snajtsil Intelijensya epidemiolojika sok sanitariya'.

oj b'ob' ts'ib'axuk b'a:
ncov@dgepisalud.gob.mx

ch'irch'ir tak'in:

(55) 5337 1845 o al (800) 004-4800

B'a le'xi aj:

Secretaría de Salud

Lengua:

Tojol-ab'al (Tojolabal)

Traducción:

María De La Flor Gómez Cruz

K'AJ
TES
LA
JEL

GOBIERNO DE
MÉXICO

CULTURA

SECRETARÍA DE CULTURA

SALUD

SECRETARÍA DE SALUD

INAI

INSTITUTO NACIONAL DE LINGÜÍSTICAS

¿JASTAL WA SJÉ'A SB'AJ JA CHAMEL ITI'?

Ojob' sok ja'tisa'anel

k'ak'

**wokol yi'jel ik'
(ja ta jelxa ipaxel ja chamumi')**

Yujk'a wa x-abxi lajan
sok wan malo'axel ja
b'a x-ixi ik'i', jel t'ilan oj
le'xuk ma' oj yajnayotik.

¿JASUK'A OJ B'OB' JK'ULTIK JA B'A OJ JTALNA JB'AJTIKI'?

Sak'a wawa'to ja wak'ab'
sok ja'sok jabon ma yama ja'
b'a ay yi'oj alkol gel b'a ay
yi'oj 70% ja yipi'

**Mi lekuk ja oj ayam ja
wasati' ja ta kux ay ja
wak'ab'i, cha mini wani'i',
mini wati'i' sok mini ja
wab'ak'sati'.**

Ja yajni wa la-ojbani'i' ma
ja wa lajatisa'ani'i', jel
st'ilanil oj ak'uluk ja iti':
maka wani'i' sok ja wati'i'
sok ju'un yal mojchilal ma
ja' oj amak sok ja skumil ja
wak'ab'i'.

Yaj olomil

**Kusu lek sok sak'a lek' ja
b'a yoj wana'ji sok ja
wayam k'ab' jumasa', ja b'a
wa la-atiji', ja luwar jumasa
b'a lutani', ja b'ejyum tak'in
jumasa', ja snajtsil ja b'a wa
x-ajyi tsomjeli', sok jastik
tuktukili, jel t'ilan oj och ik'
sok yijlab' k'a'uj.**

Ti' la kan b'a wanaj jata ay awi'ojoj ojob'i, sok jel t'ilan
oj wajan b'a loktor jata wa xk'an sje'sb'aj ja chameljuma-
sa it (ja ta ay awi'ojoj ek'elto ja 38° C ja wak'ajk'ali',
yaj olomil, yaj nuk'il, ja ta wa xja'juni' ja wa ni'i', sok
jastik jujuntik.)

Mok amojuk ja ma'tikay yi'ojoj ojob'i'.

JA JAS MI' MERANUKI' SOK JA JAS MERANI'

¿Wanma xb'ob' smak sok
wa xb'ob' yajna ja
yajk'achil chamej sb'i'il
koronabirus ja antibiotiko
jumasa'?

Miyuk. Ja antibiotiko' mi
xb'ob' yamxuk b'a oj smak
ma b'a oj yajna ja chamej
iti'.

¿Wanma xb'ob' na'xuk
wewo ta ay ki'ojtik ja
yajk'achil chamej sb'i'il
koronabirusi'?

Miyuk. Kechan wa xb'ob'
na'xuk ta ay ki'ojtik ja
chamej it ja ta k'elxi b'a jun
snajtsil wa xk'elxi schajnul
chamej.

¿ja ts'istik'in it wa x-aji b'a
yajnajel ja chamej sb'i'il
influenza wanma xcha
smaka ja yajk'achil
chamej koronabirus
sb'i'il?

Miyuk. Ja ts'istik'in it wa
x-aji b'a yajnajel ja chamej
sb'i'il influenza', mi
xkoltani'. Ja COVID-19 wa
sk'ana stuch'il yajnajel.

¿Ja yajk'achil chamej it
sb'i'il koronabirusi',
kechanma wa xko' sb'aj ja
ma' ayxa sk'ujol'e ja ma' jel
xiwela sb'aj oj sta'e' ja
chamej ita.

Miyuk. Oj b'ob' cha oj sta'
yib'anal ja ixuk sok ja winik'e
jumasa', pe jasa ye'nie'n'i ja
ma' ayxa sk'ujol'e ja ma' jel
xiwela sb'aj oj sta'e' ja
chamej ita.

JA JAS T'ILAN OJ K'ULXUK JA B'A WA X-AJYI NIWAN TSOMJELI'

**Lek ja'chukuk
jastal iti'**

(Lajun lajune' ja
ma' ayxa yi'oj ja
chamej iti')
Oj komxuk ja
tsomjeli'

Yama gel b'a wa
smila ja schajnul
chameli' ja yajni
ochuma ja b'a
tsomwaneli'.

Le'a b'a wa xtax
ti'jasuk'a ja lek
oj k'ulxuk b'a
smakjel ja
chamej iti'.

Oj k'elxuk sak oj
ayuk ja luwar
jumasa' b'a wa
x-ajyi tsomjeli'.

**Lek ja'chukuk
jastal iti**

(Jelxa jitsan lek ja
ma' ayxa yi'oj
ja chamej iti')
Oj lutxuk ja luwar
jumasa' b'a wa a'xi
ek' jastik junuki'

Yama gel b'a wa
smila ja schajnul
chameli' ja yajni
ochuma ja b'a
tsomwaneli'.

Le'a b'a wa xtax
ti'jasuk'a ja lek
oj k'ulxuk b'a
smakjel ja
chamej iti'.

Kechanxta
snalan oj b'ob'
wajuke' ja b'a
tsomjeli'.

**Ja lek jachukuk
jastal iti**

(Jelxa jitsan lek ja
ma' ayxa yi'oj
ja chamej iti')
Oj ch'ak kan tek'an
ja at'el jumasa'

Oj komxuk ma o
tukb'esxuk
sk'ak'ujil ja a'tel
jumasa'
chapanxa'.